

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 10. kokous

Aika: ke 25.8. klo 10.30 -12.00

Paikka: Säätytalo, Helsinki /virtuaalokokous

Aihe: EU:n ilmasto- ja energiapaketti – vaikutukset Suomelle

Osallistujat:

Sanna Marin, pääministeri (puheenjohtaja)

Krista Mikkonen ympäristö- ja ilmastoministeri

Sara Nyman Allianssi ry

Jouni Keronen, Climate Leadership Coalition ry

Rahkola Joonas, valtioneuvoston kanslia

Ihanus Jukka, työ- ja elinkeinoministeriö

Liisa Rohweder, WWF Suomi

Furman Eeva, Kestävyyspaneeli

Antikainen Päivi, liikenne- ja viestintäministeriö

Alatossava Ari, lin kunta/ Hinku-kunnat

Pantsar Mari, Sitra

Heikkonen Lotta, maa- ja metsätalousministeriö

Korhonen Hannele, Suomen ilmastopaneeli

Honkatukia Outi, ympäristöministeriö

Salka Orivuori, Marttaliitto ry

Jaatinen Timo, Metsäteollisuus ry

Huttunen Riku, työ- ja elinkeinoministeriö

Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus ry

Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Häkämies Jyri, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Palola Antti, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Sampo Seppänen, Suomen Yrittäjät ry

Lounasheimo Johannes, ympäristöministeriö

Parkkonen Leo, valtiovarainministeriö

Valjus Ilari, valtiovarainministeriö

Eloranta Jarkko, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry

Tuomas Aslak Juuso, Saamelaiskäräjät

Laura Hildén, Agenda 2030 Nuorten ryhmä

Ojala Tuuli, liikenne- ja viestintäministeriö

Emilia Runeberg, Finnish Development NGOs Fingo ry

Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto

Nykänen Mika, Helsingin seudun liikenne HSL

Terhi Lehtonen, ympäristöministeriö

Laura Kotila, valtioneuvoston kanslia

Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö

Alatalo Heidi, ympäristöministeriö

Muurman Jarmo, ympäristöministeriö

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja pääministeri Sanna Marin avasi pyöreän pöydän 10. kokouksen. Kokouksen aiheena oli tällä kertaa EU:n ilmasto- ja energiapaketti. Euroopan komissio antoi 14.7. niin kutsutun 55 -valmiuspaketin, jonka ehdotuksilla on tarkoitus toimeenpanna EU:n ilmastolailla asetettu tavoite vähintään 55 %:n päästövähennyksistä vuoteen 2030 mennessä. Tässä kokouksessa vastuuministeriöt esittelivät pyöreälle pöydälle lainsäädäntöpaketin keskeiset ehdotukset ja pyöreä pöytä keskusteli erityisesti siitä, miten ehdotukset tukevat kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista ja miten oikeudenmukaisuus tulisi huomioida erityisesti kansallisesti, mutta myös EU- jäsenmaiden kesken.

Huomiona: Pyöreälle pöydälle on toimitettu etukäteen taustamateriaalina ennakkoesitys, jossa avataan ilmastovuosikertomuksen (2021) sisältöä ja Suomen päästövähennyskehitystä.

2. Pyöreän pöydän 9. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 17.6.

3. EU:n Fit for 55 –lainsäädäntöpaketin ehdotuksien esittely:

- **Päästökauppa, taakanjako ja ilmastotoimien sosiaalinen rahasto**

Ensimmäisenä Outi Honkatukia ympäristöministeriöstä esitteli EU:n 55 –valmiuspaketin ehdotuksia päästökaupan, taakanjakosektorin sekä ilmastotoimien sosiaalisen rahaston osalta. *Päästökauppaa* ollaan laajentamassa siten, että siihen otetaan mukaan asteittain merenkulku vuosina 2023–2026. Komissio ehdottaa myös erillisen päästökauppajärjestelmän luomista tieliikenteelle ja rakennusten erillislämmitykselle, joka kohdistuisi näillä sektoreilla käytettäviin fossiilisiin polttoaineisiin ja näiden jakelijoihin. Uusi päästökauppa käynnistyisi vuonna 2026. Vaikka tieliikenteelle ja lämmitykselle tulisi oma päästökauppa; sektorit ovat myös mukana taakanjakoasetuksessa 2030 asti.

Kokonaisuudessaan *taakanjakosektorin päästövähennystavoite* olisi 40 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Jäsenmaiden tavoitteet asettuvat välille -10% – -50%. Suomen tavoite kiristyy nykyisen 39 %:sta tasolle 50 %. Lisäksi komissio ehdottaa *ilmastotoimien sosiaalisen rahaston* perustamista uuden päästökaupan negatiivisten vaikutusten epätasaisen kohdentumisen korjaamiseksi ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi. Erillisestä päästökaupasta saadut huutokauppatulot menisivät jäsenmaille sekä EU-budjettiin uutta ilmastotoimien sosiaalirahastoa varten.

Liikenteen ja meriliikenteen päästökauppa, CO2 päästöraja-arvot ja vaihtoehtoiset polttoaineet

Päivi Antikainen liikenne- ja viestintäministeriöstä esitteli keskeisimmät liikennesektorin aloitteet. Tavoitteena on vähentää tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen päästöjä 43 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna. Komissio ehdottaa erillistä *päästökauppaa tieliikenteen polttoaineille ja rakennusten*

lämmityspolttoaineille. Lisäksi säädeltäisiin liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuurin rakentamista ja toimivuutta sekä kiristettäisiin henkilö- ja pakettiautojen CO₂ raja-arvoja. Uusien ajoneuvojen päästöraja-arvoja ehdotetaan kiristettäväksi vuonna 2030 henkilöautojen osalta -55% (nyt -37,5%) ja pakettiautojen osalta -50% (nyt -31%). *Meriliikennettä* esitetään yhdistettäväksi muuhun päästökauppaan. Suomen esillä pitämää talvimerenkulkua ei ole huomioitu komission ehdotuksessa. Myös *lentoliikenteeseen* kohdistuu uusia aloitteita, mm. nykyisen päästökaupan tehostaminen vastaamaan kiristyneitä ilmastotavoitteita, lentoliikenteen hyvitysjärjestelmän CORSIAN yhteensovittaminen EU-sääntelyn kanssa sekä myös vaihtoehtoisten polttoaineiden käytön edistämistoimia.

EU-paketin kokonaisvaikutukset Suomelle tulevat olemaan merkittävät. Muiden sektoreiden aloitteilla on suuri merkitys myös liikenteen päästövähennystoimiin ja niistä koituviiin vaikutuksiin ja kustannuksiin, esimerkiksi sosiaalirahasto on keskeinen osa erityisesti tieliikenteen päästökauppa-aloitetta sekä myös energiatehokkuusdirektiivillä on vaikutuksia liikenteen energian käyttöön erityisesti sähkön käyttöön. Suuri merkitys tulee olemaan energiaverodirektiivillä. Keskeistä näissä liikenteen aloitteista on huomata se, että näillä on suuri yhteisvaikutus. Yhteisvaikutuksia tullaan jatkossa selvittämään.

- **Energiatehokkuus ja uusiutuva energia**

Riku Huttunen (TEM) esitteli EU:n energiatehokkuusdirektiiviä ja uusiutuvaa energiaa koskevat ehdotukset. Nykyistä *uusiutuvan energian* tavoitetasoa direktiivissä (RED III) korotetaan EU-tasolla 40%: iin energian loppukäytöstä. Suomen arvioitu jyvitetty tavoite on noin 57%. Tämä tavoite saavutettaneen jo nykyisillä toimilla. Direktiivi sisältää paljon säännöksiä liittyen lämmitykseen, liikenteeseen ja metsäbiomassaan.

Energiatehokkuusdirektiivi on Suomen kannalta haasteellinen.

Energiatehokkuusdirektiivi-tavoitteet ovat olleet jo tähänkin asti vaativia ja tavoitteet kiristyvät entisestään. EU-tasolle tulisi sitova tavoite 2030 loppuenergiankäytölle. Tavoite jyvitetään jäsenvaltioille ja Suomen energian loppukäyttö rajattaisiin tasolle noin 255 TWh. Toinen haasteellinen asia on julkisen sektorin peruskorjausvelvoite, joka on asetettu suhteellisen vaativalle tasolle.

- **Maankäyttösektorin LULUCF**

Lotta Heikkonen maa- ja metsätalousministeriöstä esitteli maankäyttösektorin LULUCF asetusehdotuksen. Asetusehdotus on kolmivaiheinen. Ensimmäisellä kaudella (2021-2025) nykyisin käytettävä laskentajärjestelmä säilyisi sekä Suomen erillisjousto 5 Mt CO₂ ekv ko. kaudella. Toisella kaudella (vuosina 2026-2030) laskentajärjestelmää yksinkertaistettaisiin ja siirryttäisiin käyttämään raportoituja tietoja laskennassa. LULUCF-asetusesityksessä määritetään vuodelle 2030 EU:n yhteiseksi tavoitteeksi -310 Mt CO₂ ekv sektorin kasvihuonekaasujen nettopoistumana. Tämä tavoite jaetaan jäsenvaltioiden kesken ja Suomen osuus esityksessä on -17,8 Mt CO₂ ekv. Kolmannella kaudella (2031-2035) asetuksen toimialaa laajennettaisiin ja maatalouden päästöt taakanjakosektorilta yhdistettäisiin LULUCF-laskentaan. Täten luotaisiin uusi AFOLU-sektori (agriculture, forestry, land use), jossa kaikki maankäyttösektorin kasvihuonekaasut olisivat saman laskentajärjestelmän piirissä.

- **Hiilitulli ja energiaverotus**

Ilari Valjus valtiovarainministeriöstä esitteli hiilirajamekanismin ja energiaverotuksen. *Hiilirajamekanismi* (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) olisi uudenlainen

politiikkatyökalu EU:n ilmastopolitiikassa. Sen tavoitteena on hiilivuodon ehkäisy tilanteessa, jossa globaalien ilmastotoimien kunnianhimon taso vaihtelee maittain ja EU:n omia päästövähennystoimia kiristetään. Lisäksi se kannustaa kolmansien maiden tuottajia vähentämään päästöjään ja kolmansien maiden hallintoja ottamaan käyttöön kunnianhimoisempia ilmastotoimia. Hiilirajamekanismilla tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuontituotteille asetettaisiin samanlainen maksu, joka kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästövähennystavoitteiden toimeenpanon seurauksena. Mekanismin ohjausinstrumenttina olisi päästöoikeussertifikaattien kauppa. Mekanismi koskisi alkuvaiheessa tiettyjä hiilivuodolle alttiita energiantensiivisiä tuontituoteryhmiä, jotka EU:ssa valmistettuina kuuluisivat päästökauppasektoriin (alumiini, lannoitteet, sementti, rauta ja teräs ja sähkö). Mekanismi astuisi voimaan vuonna 2023, mutta se otettaisiin käyttöön vaiheistettusti.

Energiaverodirektiivin uudistamista koskevan ehdotuksen tavoitteena on vastaavasti ympäristöohjauksen tehostaminen ja kytkeminen EU-politiikkaan, sisämarkkinoiden toimivuuden parantaminen sekä veropohjan laajentaminen ja verotuottojen turvaaminen. Komission ehdotuksessa siirryttäisiin nykyisestä määräperusteisesta vähimmäisverosta energiasisältöverorakenteeseen, mutta siihen ei tulisi CO₂-veroa. Veropohja laajenisi nykyisten veronalaisten tuotteiden kanssa kilpaileviin, tällä hetkellä direktiivin soveltamisalan ulkopuolella oleviin tuotteisiin (mm. vety, turve ja kiinteä biomassa). Lämmitys- ja työkonekäytössä säilyisi edelleen alhaisemmat vähimmäisverotasot kuin liikenteessä. Vähimmäisverotasot on direktiiviehdotuksessa jaoteltu kolmeen luokkaan ympäristöominaisuuksien perusteella RED:iä mukailleen. Fossiilisille ja ei-kestäville biopolttoaineille tulisi korkein vero, kestäville biopolttoaineille ja vähähiilisille polttoaineille tulisi puolitetty verotaso ja kehittyneille biopolttoaineille ja sähkölle tulisi lievin verotaso.

4. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita

- EU-tavoitteen nostaminen -55 %:iin nähtiin yleisesti hyvänä asiana. EU on keskeinen toimija jäsenmaiden ilmastotavoitteiden saavuttamisessa kustannustehokkaasti. Kannustettiin myös Suomea näyttämään johtajuutta ja pitämään kunnianhimoa yllä. Komission ehdotukset pääosin tukevat Suomen hiilineutraaliustavoitetta ja paketti auttaa kansallista ilmastotyötä tasaten samalla pelikenttää EU:ssa.
- Suomelle asetetut tavoitteet ovat kovat. Olennaista on saada riittävän selkeä käsitys, mikä on komission ehdotusten yhteisvaikutus.
- EU-pakettia tulisi tarkastella vahvasti myös mahdollisuuksien kautta, Suomen kädenjäljen kasvattamisen näkökulmasta. Paketin myötä puhtaiden ratkaisujen kysyntä kasvaa, sitä kautta viennillä menee paremmin ja investointeja saadaan Suomeen. Keskeinen edellytys on ennustettavuus ja kuinka sääntely tukee kustannustehokkaiden, päästöjä vähentävien investointien toteuttamista.
- Kansallinen hiilineutraaliustavoite on todennäköisesti helpompi saavuttaa kuin taakanjakosektorin – 50% päästövähennystavoite. Iso kysymys kansallisesti on, miten taakanjakosektorin korkea tavoite saavutetaan kustannustehokkaasti. Tärkeät ovat joustot sektoreiden sisällä ja välillä kustannustehokkuuden lisäämiseksi.
- Maankäyttösektorin kansallinen tavoiteltava taso (21 Mt) on kireämpi kuin ehdotettu EU velvoite (17,8 Mt). Maankäyttösektorilla nähtiin mahdollisuuksia saavuttaa suurempikin nettonielu.

Päästökaupan laajentaminen ja kiristäminen

- Päästökaupan laajentaminen ja kiristäminen nähtiin hyvänä markkinaehtoisena ratkaisuna ja uskotaan, että suomalaiset yritykset menestyvät siinä. Se luo ennustettavuutta, tasapuolisen toiminta- ja investointiympäristön, varmistaa päästöjen vähentämisen ja vahvistaa markkinapohjaista hinnoittelua.
- Todettiin myös, että päästökaupan osalta komissio olisi voinut olla kunnianhimoisempi, koska päästökauppa on osoittautunut tehokkaaksi laskemaan päästöjä alas.
- Tieliikenteen ja erillislämmityksen päästökauppajärjestelmää pidettiin myös oikeana kehityssuuntana ja toivottiin, että päästökauppa on mekanismeiltaan samanlainen kuin nykyinen päästökauppa. Toisaalta nähtiin myös, että päästökaupan laajentamiseen liittyy kysymysmerkkejä ja on hyvä, että tieliikenne ja lämmitys pysyvät taakanjaon piirissä.
- Suomelle talvimerenkulku on tärkeä tärkeää vientiteollisuuden kilpailukyvyyn ja työllisyyden kannalta. Miten Suomen erityisolosuhteet huomioidaan ja ratkaistaan. Tätä ei välttämättä aina ymmärretä EU:ssa.

Hiilirajamekanismi sekä energiatehokkuus ja -verodirektiivit

- Hiilitulleja tulee tarkastella huolella. Hyödyksi katsottiin, että hiilitullit eivät salli vapaamatkustajuutta EU:n ulkopuolelta tulleille tuotteille ja varmistaa, että suomalainen teollisuus EU:ssa pärjää tässä kilpailussa. Samalla ohjausvaikutus EU:n ulkopuolelle vahvistuu ja kannustaa kolmansia osapuolia mukaan ilmastopoliittikkoihin ja hiilidioksidin hinnoitteluun.
- On kuitenkin arvioitava, miten hiilirajamekanismi ja ilmaisjaon väheneminen tai poistuminen vaikuttavat suomalaisen teollisuuden kilpailukykyyn ja toimintaedellytyksiin.
- Energiantuotannon ja teollisuuden sekä niiden toimia tukevien vähähiilitiekarttojen keskeiset päästövähennyskeinot liittyvät sähköistämiseen, vetyyn, muihin energiaratkaisuihin sekä digitalisaatioon. Energiatehokkuusdirektiiviin sisältyvä energian käytön rajoittaminen todettiin yhdeksi huolen aiheeksi. Sitä tulisi katsoa modernimman energiapolitiikan näkökulmasta.
- Energiaverodirektiivissä liikenteen polttoaineiden vähimmäisverotaso on jaettu kolmeen luokkaan ympäristöominaisuuksien perusteella. Tämä nähtiin oikeansuuntaisena, mutta haasteena on velvoite, että bensiinin ja dieseliin verotaso tulisi yhtenäistää. Tällä voi olla merkittäviä kuljetuskustannuksia lisääviä vaikutuksia.

Oikeudenmukaisuus ja sosiaalinen ilmastorahasto

- Ilmastotoimien toteuttamisessa kansalaisten tuki ja tukeminen nähtiin hyvin tärkeänä. Kokonaisvaikutukset huolettavat, millä tavalla ne näkyvät jokaisen arjessa kustannuksina tai muina hidasteina siirtymälle.
- Kun puhutaan oikeudenmukaisuudesta, on tärkeää huomioida se, miten suuria kustannuksia ja vaikutuksia tulee, jos ei tehdä vaadittavia ilmastotoimia, ja miten eriarvoistavasti se tulee vaikuttamaan sekä sukupolvien sisällä että niiden välillä.
- Sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta pidettiin lähtökohtaisesti hyvänä asiana, mutta sen perustamiseen oli myös varauksia. Suomen osuus näyttää pieneltä kokonaisuuteen suhteutettuna. Rahastoa on hyvä katsoa siitä näkökulmasta, että meillä on mahdollisuus tukea kansalaisia riittävässä määrin siirtymässä ja suunnata tukea erityisesti haavoittuville kansalaisryhmille. Alueellinen, taloudellinen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus on tärkeä niin mikro- kuin makrotasolta katsottuna. Vaikka ehdotettu sosiaalirahasto on tarpeeseen nähden pieni, se on tärkeä asia kansalaisten tasapuolisen kohtelun ja reilun siirtymän näkökulmasta.

Keskustelun päätteeksi puheenjohtaja totesi, että on tärkeää saavuttaa riittävät päästövähennystavoitteet kaikilla eri sektoreilla. Päästökauppasektori on se, jota Suomi on painottanut pitkään, sillä se kohtelee eri jäsenmaita yhdenvertaisesti ja meillä on paljon tällä saralla kansallisesti ja yhteisesti voitettavaa. Vastaavasti taakanjakosektori on Suomelle haastava. Liikenteen puolella ja muilla aloilla päästöjen löytäminen on haastavaa. Se on ilmastollisesti ja sosiaalisesti kysymys, joka meidän tulee yhdessä ratkoa ja on tärkeää, että tätä keskustelua käydään.

EU:n 55 –valmiuspaketin aikataulusta. Lainsäädäntöehdotukset menevät Euroopan parlamentin ja neuvoston käsittelyyn. Suomi muodostaa kuhunkin ehdotukseen oman kantansa alkusyksyn aikana. Kokonaisuus on laaja ja on arvioitu, että neuvotteluissa menee pari vuotta. Ristiin keskustelu on tärkeää, ja on tärkeää, ettei sitä tehdä siiloissa. Työtä tulee tehdä hallinnonrajat ylittävästi siten, että saamme löydettyä sosiaalisesti oikeudenmukaiset ja myös kustannustehokkaat tavat vähentää päästöjä sieltä mistä se on kaikkein helpointa ja halvinta ja sosiaalisesti vähiten kuormittavaa.

5. Muut ajankohtaiset asiat

Ei ollut muita asioita.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous on ke 13.10. klo 10.00 - 11.30.

7. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.00

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat